

Asia: VN/26873/2024

Lausuntopyyntö: Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisesta annetun direktiivin (NKV-direktiivi) täytäntöönpano; työryhmän mietintö

Direktiivin suhde nykytilaan

Mitä huomioita teillä on kansallisen nykytilan ja direktiivin suhteen arvioinnista? Pyydämme arviossanne keskittymään siihen, mitä direktiivi näkemyksenne mukaan edellyttää vähimmäistasolla.

Isät Lasten Asialla ry katsoo, että työryhmän arvio kansallisen lainsäädännön suhteesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin (EU) 2024/1385 on pääosin perusteltu. Voimassa oleva suomalainen lainsäädäntö täyttää suurelta osin direktiivin vähimmäisvaatimukset erityisesti rikosoikeudellisen sääntelyn, viranomaistoimivaltuuksien sekä uhrien palvelujärjestelmän osalta. Työryhmän ehdottamat täsmennykset ovat perusteltuja niiltä osin, joilla kansallinen sääntely ei vielä kaikilta osin vastaa direktiivin velvoitteita.

Yhdistys korostaa kuitenkin, että direktiivin tavoitteena ei ole ainoastaan yksittäisten rikosten kriminalisointi tai rikosprosessin kehittäminen, vaan myös väkivallan ennaltaehkäisy, varhaisen tunnistamisen, uhrien suojelun ja moniammatillisen yhteistyön vahvistaminen. Direktiivin vähimmäisvelvoitteita on tämän vuoksi arvioitava kokonaisuutena eikä yksinomaan rikosoikeudellisesta näkökulmasta.

Työryhmämietinnössä painottuvat perustellusti fyysisen ja seksuaalisen väkivallan tilanteet. Isät Lasten Asialla ry katsoo kuitenkin, että kansallisessa täytäntöönpanossa olisi aiheellista kiinnittää nykyistä enemmän huomiota myös pitkäkestoiseen psyykkiseen väkivaltaan ja pakottavaan kontrolliin silloin, kun ne liittyvät lähisuhdeväkivallan kokonaisuuteen. Kansainväliset ihmisoikeusvelvoitteet, mukaan lukien Istanbulin sopimus, tunnistavat psyykkisen väkivallan osaksi lähisuhdeväkivallan ilmiötä, ja myös NKV-direktiivin tavoitteena on parantaa tällaisten väkivallan muotojen tunnistamista sekä uhrien suojaa.

Yhdistyksen kokemuksen mukaan erityisesti korkean konfliktin erotilanteissa voi esiintyä tilanteita, joissa lasta käytetään välineenä toisen vanhemman kontrolloimiseksi tai vahingoittamiseksi. Kaikki yhteydenpidon rajoitukset eivät luonnollisesti ole perusteettomia, vaan ne voivat olla välttämättömiä lapsen turvallisuuden turvaamiseksi. Tästä syystä jokainen tapaus on arvioitava yksilöllisesti lapsen edun ensisijaisuuden mukaisesti. Samalla viranomaisilla tulee olla riittävät valmiudet tunnistaa tilanteet, joissa lapsen asemaa käytetään osana pitkäkestoista psyykkistä väkivaltaa tai pakottavaa kontrollia.

Yhdistys ei katso, että direktiivin vähimmäisvelvoitteet edellyttäisivät uusia rikosoikeudellisia kriminalisointeja tältä osin. Sen sijaan direktiivin tavoitteita voidaan kansallisesti toteuttaa vahvistamalla väkivallan riskinarviointia, viranomaiskoulutusta, moniammatillista yhteistyötä sekä uhrien ohjaamista tarkoituksenmukaisiin tukipalveluihin. Tällaiset toimenpiteet ovat myös sopusoinnussa perustuslain 22 §:ssä julkiselle vallalle asetetun velvollisuuden kanssa turvata perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen sekä YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen 3 ja 19 artiklojen kanssa.

Keskeiset ehdotukset

Mikä on näkemyksenne esityksen keskeisistä ehdotuksista ja suhteesta direktiivin edellyttämään vähimmäistasoon? Pyydämme kommentoimaan jokaista kohtaa erikseen kunkin otsikon alle.

Isät Lasten Asialla ry pitää työryhmän keskeisiä ehdotuksia pääosin kannatettavina.

Erityisesti asianomistajan riskinarvioinnin kehittäminen, uhrien tukipalveluiden vahvistaminen sekä viranomaisten tiedonvaihdon parantaminen ovat tarpeellisia uudistuksia.

Yhdistys katsoo kuitenkin, että kansallisesti olisi perusteltua mennä direktiivin vähimmäisvaatimuksia pidemmälle niissä tilanteissa, joissa lapsi altistuu pitkäkestoiselle psyykkiselle väkivallalle tai joutuu osaksi vanhempien välistä kontrollia.

Nykyisessä järjestelmässä väkivallan arviointi painottuu edelleen fyysiseen turvallisuuteen. Psykologinen kontrolli, lapsen manipulointi ja toisen vanhemman järjestelmällinen sulkeminen lapsen elämästä jäävät usein tunnistamatta, vaikka niiden vaikutukset voivat olla erittäin vakavia.

Tämän vuoksi Isät Lasten Asialla ry ehdottaa, että jatkovalmistelussa selvitetään mahdollisuus sisällyttää nämä ilmiöt osaksi viranomaisten väkivallan riskinarviointia sekä kansallisia lähisuhdeväkivallan toimintaohjeita.

Asianomistajan suojelun tarpeen arviointia koskeva ehdotus

Isät Lasten Asialla ry kannattaa työryhmän ehdotusta säätää esitutkintalakiin nimenomainen velvollisuus arvioida seksuaalirikoksen ja lähisuhdeväkivallan asianomistajan riski joutua uudelleen väkivallan kohteeksi sekä hänen suojelun tarpeensa. Ehdotus vahvistaa uhrikeskeistä rikosprosessia ja toteuttaa asianmukaisesti NKV-direktiivin tavoitetta väkivallan uusiutumisen ehkäisemisestä.

Yhdistys pitää erityisen tärkeänä, että riskinarviointi toteutetaan valtakunnallisesti yhdenmukaisin perustein ja että arviointi perustuu moniammatilliseen yhteistyöhön aina, kun se on asian laatu huomioon ottaen tarpeellista. Pelkkä muodollinen riskinarviointivelvollisuus ei yksin riitä, mikäli arviointimenetelmät tai viranomaisten osaaminen eivät mahdollista väkivallan eri ilmenemismuotojen tunnistamista.

Jatkovalmistelussa olisi perusteltua täsmentää arvioinnin sisältöä viranomaisohjeistuksella siten, että siinä kiinnitetään huomiota myös pitkäkestoiseen psyykkiseen väkivaltaan, pakottavaan kontrolliin sekä sellaiseen käyttäytymiseen, jossa lasta käytetään välineenä toisen vanhemman kontrolloimiseksi tai vahingoittamiseksi. Tällaiset ilmiöt voivat olla osa lähisuhdeväkivallan kokonaisuutta, vaikka ne eivät aina ilmene fyysisenä väkivaltana. Riskinarvioinnin tarkoituksena ei ole ratkaista perheoikeudellisia ristiriitoja, vaan tunnistaa ne tekijät, jotka voivat ennakoida väkivallan jatkumista tai eskaloitumista.

Yhdistyksen näkemyksen mukaan arvioinnissa tulisi ottaa huomioon myös väkivallan pitkäkestoisuus, toistuvuus, kontrolloiva käyttäytyminen sekä mahdollinen viranomaisprosesseihin kohdistuva väärinkäyttö silloin, kun ne muodostavat kokonaisuutena uhrin turvallisuuteen vaikuttavan riskin. Kansainvälisessä tutkimuksessa juuri toistuva kontrolli ja psykologinen vallankäyttö on tunnistettu merkittäviksi väkivallan uusiutumista ennakoiviksi tekijöiksi, minkä vuoksi niiden tunnistaminen tukee myös direktiivin ennaltaehkäiseviä tavoitteita.

Mikäli asianomistajalla on alaikäisiä lapsia tai väkivallan vaikutukset ulottuvat lapseen, riskinarvioinnissa tulisi arvioida myös lapsen suojelun tarve sekä tarvittaessa käynnistää yhteistyö sosiaali- ja terveydenhuollon sekä muiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa. Tämä vastaa sekä lapsen oikeuksien sopimuksen 3 artiklan mukaista lapsen edun ensisijaisuutta että julkisen vallan velvollisuutta turvata perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen perustuslain 22 §:n mukaisesti.

Isät Lasten Asialla ry ei esitä riskinarvioinnin laajentamista uusiksi rikosoikeudellisiksi tunnusmerkistöiksi. Sen sijaan yhdistys ehdottaa, että lain perusteluissa tai niiden nojalla annettavassa viranomaisohjeistuksessa todettaisiin nimenomaisesti, että riskinarvioinnissa tulee arvioida väkivallan kokonaisuutta, mukaan lukien psyykkinen väkivalta, pakottava kontrolli ja muut käyttäytymismallit, jotka voivat lisätä asianomistajan tai lapsen riskiä joutua uudelleen väkivallan kohteeksi. Tällainen täsmennys vahvistaisi lain käytännön vaikuttavuutta ilman, että se muuttaisi esityksen rikosoikeudellista soveltamisalaa.

Rikoslain muuttamista koskeva ehdotus

Yhdistys kannattaa rikoslain täsmentämistä siltä osin kuin se vahvistaa väkivallan uhrien oikeussuojaa ja vastaa direktiivin vähimmäisvelvoitteita.

Samalla yhdistys toteaa, että psyykkisen väkivallan ja pakottavan kontrollin oikeudellinen sääntely on Suomessa edelleen puutteellista. Oikeusministeriön aiemmissa selvityksissä on todettu, ettei nykyinen rikoslainsäädäntö kata kaikilta osin pitkäkestoista kontrolloivaa käyttäytymistä. Tämä puute voi näkyä myös tilanteissa, joissa lapsi joutuu välineeksi vanhempien välisessä konfliktissa.

Isät Lasten Asialla ry pitää tärkeänä, että hallitus arvioi jatkovalmistelussa mahdollisuuksia vahvistaa pitkäkestoisen psyykkisen väkivallan ja pakottavan kontrollin rikosoikeudellista sääntelyä. Tällaisen arvioinnin tulee perustua tutkimustietoon, kansainvälisiin kokemuksiin sekä lapsen oikeuksien ensisijaisuuteen.

Ehdotus erityisen suojelun tarpeessa olevan asianomistajan kuulustelua koskevien säännösten laajentamisesta koskemaan seksuaalirikoksen tai lähisuhdeväkivallan asianomistajan lasta tai asianomistajan kanssa samassa kotitaloudessa asuvaa hänestä riippuvaisessa asemassa olevaa henkilöä, joka on muodollisesti rikosprosessissa todistajan asemassa

Isät Lasten Asialla ry kannattaa ehdotettua muutosta.

Lapsen aseman vahvistaminen rikosprosessissa on tärkeää, sillä lapsi voi altistua vakaville haitallisille vaikutuksille myös silloin, kun väkivalta ei kohdistu häneen fyysisesti. Lapsi voi joutua todistamaan väkivaltaa, elämään jatkuvan kontrollin ilmapiirissä tai joutua itse osaksi väkivallan dynamiikkaa.

Yhdistys korostaa, että erityisen suojelun tarpeen arvioinnissa tulee huomioida myös tilanteet, joissa lapsen ja toisen vanhemman välinen suhde on pitkäkestoisesti katkennut tai sitä on merkittävästi vaikeutettu. Tällaisissa tilanteissa tulee selvittää, liittyykö asiaan psyykkistä väkivaltaa, pakottavaa kontrollia tai muuta lapsen hyvinvointia vaarantavaa toimintaa.

Lapsen kuulemisen tulee aina tapahtua lapsen ikä ja kehitystaso huomioon ottaen sekä siten, ettei lapsi joudu kokemaan tarpeetonta kuormitusta tai lojaalisuusristiriitaa.

Ehdotus asianomistajan yhteystietojen välittämistä tukipalveluihin koskevan säännöksen laajentamisesta koskemaan erityisen suojelun tarpeessa olevaa seksuaalirikoksen tai lähisuhdeväkivallan asianomistajaa

Isät Lasten Asialla ry kannattaa ehdotusta.

Väkivallan uhrien oikea-aikainen ohjaaminen tukipalveluihin on keskeinen osa väkivallan ehkäisyä ja uhrien toipumista. Erityisen tärkeää on, että palveluohjaus toteutuu viivytyksettä ja että palveluketjut toimivat saumattomasti poliisin, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä kolmannen sektorin välillä.

Yhdistys korostaa, että myös tilanteissa, joissa väkivallan ilmenemismuotona on pitkäkestoinen psyykkinen väkivalta tai pakottava kontrolli, asianomistajalla tulee olla mahdollisuus päästä erityistukeen. Tukipalvelujen tulee kyetä tunnistamaan myös ne tilanteet, joissa lapsen hyvinvointi vaarantuu vanhempien välisen pitkäkestoisen kontrollin tai lapsen käyttämisen seurauksena.

Lisäksi yhdistys pitää tärkeänä, että tukipalveluihin voidaan ohjata myös lapsia ja vanhempia tilanteissa, joissa tavoitteena on turvallinen lapsen ja vanhemman välisen suhteen palauttaminen lapsen edun mukaisesti.

Ehdotus yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtävästä jatkossa seurata ja arvioida Istanbulin sopimuksen ohella NKV-direktiivin tarkoittamia toimintapolitiikkoja ja toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on ehkäistä ja torjua direktiivin soveltamisalaan kuuluvan väkivallan kaikkia muotoja

Isät Lasten Asialla ry kannattaa ehdotusta.

Yhdistys pitää tärkeänä, että direktiivin toimeenpanon vaikutuksia seurataan riippumattomasti ja pitkäjänteisesti. Seurannan tulee perustua tutkimustietoon, viranomaisten kokemuksiin sekä väkivaltaa kokeneiden henkilöiden näkemyksiin.

Yhdistyksen näkemyksen mukaan seurannassa tulisi arvioida nykyistä laajemmin myös psyykkisen väkivallan eri ilmenemismuotoja sekä sitä, miten hyvin viranomaiset tunnistavat pakottavan kontrollin ja lapsen käyttämisen välineenä toisen henkilön vahingoittamisessa.

Lisäksi olisi hyödyllistä seurata, miten lapsen oikeus turvallisiin ja jatkuviin ihmissuhteisiin toteutuu erilaisissa viranomaisprosesseissa sekä miten hyvin viranomaiset tunnistavat tilanteet, joissa lapsen etu vaarantuu ilman fyysistä väkivaltaa.

Seri-tukikeskuksia koskeva ehdotus

Isät Lasten Asialla ry kannattaa ehdotusta hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän velvollisuudesta ylläpitää Seri-tukikeskuksia.

Laadukkaat, helposti saavutettavat ja yhdenvertaiset tukipalvelut ovat keskeinen osa väkivallan uhrien oikeusturvaa ja toipumista. Tukikeskusten toiminnan tulee olla valtakunnallisesti yhdenmukaista ja niiden resurssien riittäviä.

Yhdistys pitää tärkeänä, että Seri-tukikeskuksilla on toimivat yhteistyökanavat myös lasten palveluihin, perheneuvoloihin, lastensuojeluun, poliisiin ja järjestöihin. Uhrin tarvitsema tuki muodostuu usein useiden palvelujen kokonaisuudesta.

Seri-tukikeskuksiin liittyvä muutosehdotus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin

Isät Lasten Asialla ry kannattaa ehdotusta.

Väkivallan uhriksi joutuminen ei saa muodostaa taloudellista estettä avun saamiselle. Maksuttomat palvelut edistävät yhdenvertaisuutta ja madaltavat avun hakemisen kynnyksiä.

Yhdistys pitää tärkeänä, että palvelujen maksuttomuus säilyy myös jatkossa ja että palvelut ovat tosiasiallisesti saavutettavissa koko maassa riippumatta asuinpaikasta.

Vaikutukset

Millaisia taloudellisia vaikutuksia arvioitte esityksellä olevan?

Esitys lisää lyhyellä aikavälillä julkisia kustannuksia erityisesti viranomaisten koulutuksen, riskinarvioinnin, tukipalvelujen ja tiedonvaihdon kehittämisen vuoksi.

Pitkällä aikavälillä vaikutusten voidaan kuitenkin arvioida olevan yhteiskunnan kannalta myönteisiä. Väkivallan varhainen tunnistaminen ja siihen puuttuminen vähentävät sosiaali- ja terveydenhuollon, oikeusjärjestelmän sekä lastensuojelun kustannuksia. Erytysen merkittäviä säästöjä voidaan saavuttaa ehkäisemällä lasten pitkäaikaisia psyykkisiä haittoja ja syrjäytymistä.

Yhdistyksen näkemyksen mukaan myös psyykkisen väkivallan nykyistä parempi tunnistaminen tukee kustannustehokasta varhaista puuttumista.

Millaisia vaikutuksia viranomaisten toimintaan arvioitte esityksellä olevan?

Esitys vahvistaa viranomaisten mahdollisuuksia tunnistaa väkivallan uhreja, arvioida heidän suojeluntarvettaan ja ohjata heidät tarkoituksenmukaisten palvelujen piiriin. Tämä parantaa erityisesti poliisin, syyttäväviranomaisten, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä tukipalvelujen välistä yhteistyötä.

Jotta tavoitteet toteutuvat käytännössä, viranomaisille tulee tarjota riittävä koulutus väkivallan eri ilmenemismuodoista. Erytystä huomiota tulee kiinnittää psyykkisen väkivallan, pakottavan kontrollin sekä lapsen käyttämisen välineenä tunnistamiseen. Riskinarvioinnin tulee perustua kokonaisarvioon eikä yksittäisiin tapahtumiin.

Yhdistys pitää tärkeänä myös sitä, että viranomaisille laaditaan yhtenäiset kansalliset toimintasuositukset, jotta vastaavia tilanteita arvioidaan yhdenvertaisesti koko maassa.

Millaisia muita yhteiskunnallisia vaikutuksia arvioitte esityksellä olevan?

Esitys vahvistaa yhteiskunnan kykyä ehkäistä lähisuhde- ja perheväkivaltaa sekä parantaa väkivallan uhrien oikeusturvaa.

Yhdistys katsoo kuitenkin, että suurimmat pitkän aikavälin yhteiskunnalliset hyödyt saavutetaan silloin, kun myös psyykkinen väkivalta tunnistetaan nykyistä paremmin. Erytisesti lasten altistuminen pitkäkestoiselle kontrollille ja vanhempien väliselle konfliktien välineellistämiseksi voi aiheuttaa merkittäviä vaikutuksia mielenterveyteen, koulunkäyntiin, ihmissuhteisiin ja myöhempään hyvinvointiin.

Väkivallan varhainen tunnistaminen vähentää pitkällä aikavälillä syrjäytymistä sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen tarvetta.

Millaisia muita vaikutuksia arvioitte esityksellä olevan? (Esimerkiksi ihmisryhmiin kohdistuvat vaikutukset)

Esitys parantaa erityisesti väkivallan uhrien asemaa.

Yhdistys korostaa, että vaikutuksia tulee arvioida myös lasten näkökulmasta. Lapset eivät ole pelkästään väkivallan sivustakatsojia, vaan voivat olla sen välittömiä uhreja myös silloin, kun väkivalta ilmenee psyykkisenä kontrollina tai vanhempien välisenä vallankäyttönä.

Lisäksi tulee varmistaa, että palvelujärjestelmä tunnistaa väkivallan uhreina yhdenvertaisesti kaikki sukupuolet sekä erilaisissa perhemuodoissa elävät henkilöt. Direktiivin tavoitteiden toteutuminen edellyttää, että palvelut ovat saavutettavia kaikille niitä tarvitseville.

Vaihtoehtoiset ratkaisut

Onko jokin muu tapa, jolla direktiivin edellyttämät vähimmäisvelvoitteet voitaisiin toteuttaa?

Työryhmän ehdotukset muodostavat hyvän perustan direktiivin täytäntöönpanolle.

Yhdistyksen näkemyksen mukaan direktiivin tavoitteita voidaan kuitenkin toteuttaa tehokkaammin vahvistamalla viranomaisten koulutusta, yhtenäistämällä riskinarviointimenetelmiä sekä lisäämällä moniammatillista yhteistyötä poliisin, hyvinvointialueiden, tuomioistuinten ja järjestöjen välillä.

Lainsäädännön ohella tarvitaan kansalliset toimintasuositukset, joiden avulla psyykkinen väkivalta, pakottava kontrolli sekä lapsen käyttäminen välineenä voidaan tunnistaa nykyistä johdonmukaisemmin.

Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Miten kommentoitte mietinnön näkemyksiä, jotka koskevat suhdetta perustuslakiin ja säätämisjärjestystä (mietinnön jakso 11)?

Yhdistys korostaa kuitenkin, että sääntelyn jatkovalmistelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota perustuslain 6 §:n mukaiseen yhdenvertaisuuteen, 7 §:n mukaiseen oikeuteen henkilökohtaiseen koskemattomuuteen sekä 10 §:n turvaamaan yksityis- ja perhe-elämän suojaan.

Lisäksi valmistelussa tulee huomioida YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen velvoitteet, erityisesti lapsen edun ensisijaisuus sekä lapsen oikeus turvallisiin ja pysyviin ihmissuhteisiin.

Muut havaintonne ja kommenttinne esitysluonnoksesta

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Yhdistys pitää työryhmän mietintöä huolellisesti valmisteltuna ja kannattaa sen keskeisiä tavoitteita.

Jatkossa olisi kuitenkin perusteltua arvioida laajemmin psyykkisen väkivallan ilmenemismuotoja sekä niiden vaikutuksia lapsiin. Erityisesti tilanteet, joissa lasta käytetään välineenä toisen henkilön kontrolloimiseksi tai vahingoittamiseksi, tulisi tunnistaa nykyistä paremmin sekä viranomaiskäytännöissä että koulutuksessa.

Muut havaintonne ja kommenttinne direktiivin vähimmäisvelvoitteita pidemmälle menevistä (kansallisista) tarpeista naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumiseksi?

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Isät Lasten Asialla ry katsoo, että direktiivin täytäntöönpanon yhteydessä Suomella on mahdollisuus vahvistaa lasten asemaa sekä ehkäistä pitkäkestoista psyykkistä väkivaltaa nykyistä tehokkaammin.

Kansallisessa kehittämistyössä tulee painottaa erityisesti lasten oikeuksien toteutumista, moniammatillista yhteistyötä sekä tutkimukseen perustuvia toimintamalleja.

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Isät Lasten Asialla ry kiittää mahdollisuudesta lausua työryhmämietinnöstä, joka koskee naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisesta annetun direktiivin kansallista täytäntöönpanoa.

Yhdistys pitää direktiivin tavoitteita erittäin tärkeinä ja kannattaa kaikkia toimia, joilla ehkäistään lähisuhdeväkivaltaa, suojellaan uhreja sekä vahvistetaan viranomaisten mahdollisuuksia tunnistaa väkivallan eri muodot mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Samalla yhdistys katsoo, että suomalaisessa väkivallan tunnistamisessa on edelleen merkittävä puute. Perheväkivalta ymmärretään käytännössä edelleen liian usein ensisijaisesti fyysisenä tai seksuaalisena väkivaltana, vaikka tutkimus osoittaa pitkäkestoisen psyykkisen väkivallan aiheuttavan yhtä vakavia ja usein pitkäaikaisempia haittoja.

Erityisen huolestuttavaa on, että tilanteet, joissa lasta käytetään välineenä toisen vanhemman vahingoittamiseen, jäävät edelleen usein tunnistamatta väkivaltana. Lapsen ja vanhemman välisen suhteen järjestelmällinen katkaiseminen, perusteeton yhteydenpidon estäminen, lapsen painostaminen hylkäämään toinen vanhempi sekä pitkäkestoinen lapsen manipulointi ovat ilmiöitä, jotka voivat aiheuttaa merkittävää psyykkistä haittaa sekä lapselle että kohteena olevalle vanhemmalle.

Isät Lasten Asialla ry katsoo, että tällaiset tilanteet tulee tunnistaa osana psyykkistä perheväkivaltaa sekä sisällyttää nykyistä selkeämmin väkivallan riskinarviointiin, viranomaisten koulutukseen ja palvelujärjestelmän toimintamalleihin.

Lapsen oikeus ylläpitää turvallista ja merkityksellistä suhdetta molempiin vanhempiinsa on turvattu sekä YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa että Euroopan ihmisoikeussopimuksessa. Kaikissa viranomaistoimissa tulee ensisijaisesti arvioida lapsen etua ja pyrkiä säilyttämään lapselle tärkeät ihmissuhteet aina silloin, kun siihen ei liity turvallisuusriskejä.

Isät Lasten Asialla ry pitää työryhmän mietintöä tärkeänä askeleena naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisessa. Yhdistys katsoo kuitenkin, että kansallisen lainsäädännön ja viranomaiskäytäntöjen kehittämisessä on edelleen tunnistettava nykyistä paremmin myös pitkäkestoinen psyykinen väkivalta, pakottava kontrolli sekä tilanteet, joissa lasta käytetään

välineenä toisen henkilön vahingoittamiseen. Lapsen oikeuksien toteutuminen edellyttää, että myös nämä ilmiöt tunnistetaan osana perheväkivallan kokonaisuutta ja että niihin puututaan tehokkaasti lapsen edun ensisijaisuus huomioon ottaen.

Lakimuutosehdotukset:

1. Kehitetään väkivallan riskinarviointia siten, että siinä arvioidaan myös pitkäkestoinen psyykkinen väkivalta, pakottava kontrolli ja lapsen käyttäminen välineenä.
2. Laaditaan kansalliset ohjeet näiden ilmiöiden tunnistamisesta poliisille, hyvinvointialueille, lastensuojelulle, perheneuvoloille ja tuomioistuimille.
3. Lisätään viranomaisten täydennyskoulutusta psyykkisestä väkivallasta, lapsen edusta ja traumaosaamisesta.
4. Kehitetään moniammatillinen toimintamalli tilanteisiin, joissa lapsen ja vanhemman välinen yhteys on pitkäaikaisesti katkennut, jotta voidaan arvioida lapsen etu, turvallisuus ja mahdolliset tukitoimet.
5. Käynnistetään valtakunnallinen tutkimus- ja seurantahanke, jossa arvioidaan psyykkisen väkivallan ja pakottavan kontrollin vaikutuksia lapsiin sekä kehitetään näyttöön perustuvia toimintamalleja.

Guilland Petri
Isät lasten asialla ry